

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie-i-identyfikacje/upamietnianie-walk-i-meczenstw/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/41202,ul-Kozlowskiej-Heleny.html>
02.03.2026, 15:54

ul. Kozłowskiej Heleny

01.08.2017

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa powinna zostać zmieniona jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Helena Kozłowska (właśc. Bela Schöncherz) ps. „Ola” (1906-1967) – działaczka Komunistycznej Partii Polski. W okresie budowy systemu totalitarnego i dojrzałego stalinizmu członek centralnych władz komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

Urodziła się 24 września 1906 r. w Oświęcimiu. Po ukończeniu gimnazjum wyjechała w 1928 r. do Krakowa, gdzie uczęszczała na kursy handlowe. W tym samym roku rozpoczęła pracę na stanowisku księgowej w firmie Reiner. Już na początku 1929 r. wstąpiła do Komunistycznej Partii Polski – została sekretarzem konspiracyjnej komórki tej partii, a następnie weszła w skład Komitetu Dzielnicowego Śródmieścia. W tym samym czasie wyszła za mąż za działacza krakowskiej KPP, członka jej Komitetu Miejskiego, Henryka Schöncherza.

W 1930 r. została aresztowana po manifestacji urządzonej przed fabryką Zieleniewskiego. Spędziła 4 miesiące w więzieniu św. Michała. Zamieszkała wraz z mężem w Warszawie, gdzie kontynuowała działalność w KPP. We wrześniu 1931 r. Kozłowska ponownie została wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie skazana na 4 lata więzienia za działalność antypaństwową. Po wyjściu z więzienia w 1935 r. przebywała kolejno w Krakowie, Płocku i Warszawie, zakładając z ramienia KPP komórki Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom (MOPR), będącej zapleczem dla sowieckiej działalności w Polsce i w innych krajach.

W pierwszej połowie lat 30. KPP prowadziła konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska. W reszcie kraju zamierzała tworzyć polską republikę sowiecką. W uchwałach VI Zjazdu KPP z 1932 roku partia oświadczała: *Imperializm Polski ustanowił swe panowanie na Górnym Śląsku na mocy imperialistycznego traktatu wersalskiego, przez zdławienie walki rewolucyjnej proletariatu górnośląskiego, przez oszustwo plebiscytowe, przez rozpętanie nacjonalistycznej antyniemieckiej nagonki [...]. KPP walczy o prawo każdego narodu ujarzmionego przez imperializm polski do całkowitego samookreślenia, aż do oderwania się od państwa polskiego [...]. KPP mobilizuje masy pracujące na Górnym Śląsku, jak również na Pomorzu [Gdańskim] do walki z uciskiem narodowym ludności niemieckiej pod hasłem praw do samookreślenia aż do oderwania od Polski [...]. W stosunku do Górnego Śląska i Pomorskiego Korytarza proletariat polski przekreśli orzeczenia imperialistycznych traktatów i zapewni ludności tych ziem prawo samookreślenia aż do oderwania od Polski. W stosunku do Gdańska KPP zwalcza narzucone mu jarzmo Polski i Ligi Narodów, zwalcza aneksjonistyczną politykę imperializmu polskiego i uznaje prawo ludności gdańskiej, siłą oderwanej od Niemiec, do ponownego złączenia się z Niemcami. Sowieckie władze Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) zadecydowały o przeorganizowaniu haseł programowych dopiero w roku 1935.*

Wtedy również w KPP rozpoczęto promocję haseł „jednolitofrontowych”.

Kozłowska w sierpniu 1936 r. została ponownie aresztowana za komunistyczną działalność antypaństwową. Wyszła na wolność na początku 1939 r. – już po rozwiązaniu KPP przez Komintern w 1938 roku.

We wrześniu 1939 r. wraz z innymi komunistami pozytywnie oceniała agresję sowiecką, przedostając się na ziemie okupowane przez Armię Czerwoną. Wraz z mężem zamieszkała w zajętym przez ZSRS Białymstoku. Rozpoczęła działalność kolaboracyjną z władzami okupacyjnymi. Pracowała początkowo w sowieckim dzienniku „Wolna Praca”, a następnie objęła stanowisko obwodowego instruktora MOPR.

Podczas ataku niemieckiego na ZSRS w czerwcu 1941 r. przebywała na terenie Łomży. Nie zdążyła się ewakuować w głąb ZSRS. Pozostając na terenach zajętych przez wojska niemieckie, Kozłowska nawiązała kontakt z rozproszonymi grupami dawnych działaczy KPP. W maju 1942 r. przyjechała do Warszawy, gdzie przystąpiła do tworzonej przez grupę przerzuconych z Moskwy dywersantów Polskiej Partii Robotniczej. Zajmowała się m.in. redagowaniem podziemnych pism komunistycznych: „Głosu Warszawy”, „Przeglądu Tygodnia”, a także „Trybuny Wolności” i „Głosu Ludu”. Od 1943 r. Komitet Centralny PPR skierował ją do współpracy m.in. z Janem Krasickim „Kazikiem” i Hanną Szapiro „Sawicką”.

W 1944 r. pełniła funkcję oficera politycznego w tzw. Batalionie Szturmowym AL im. „Czwartaków”. W lipcu 1944 r., po przejściu władz PPR na obszary zajęte przez Armię Czerwoną, weszła w skład trzyosobowego tymczasowego kierownictwa PPR na terenach okupowanych przez Niemców. Wraz z AL-owcami, którzy znaleźli się na obszarze walk Powstania Warszawskiego, wzięła udział w działaniach zbrojnych. Następnie działała w strukturach PPR na obszarze podmiejskim (współpracując z sowieckim oddziałem spadochroniarzy mjr Mirosława Krajewskiego „Piotra”).

Po zajęciu pozostałych terenów Polski przez Armię Czerwoną aktywnie uczestniczyła w budowie komunistycznego systemu totalitarnego. Zarówno w pierwszych latach powojennych, jak i w okresie dojrzałego stalinizmu była członkiem centralnych władz partii komunistycznej: w latach 1944-1959 była członkiem Komitetu Centralnego PPR, a od roku 1948 – członkiem KC PZPR. Równolegle w latach 1945-1947, a więc w okresie zwalczania podziemia niepodległościowego, opozycji politycznej i oporu społecznego, była zastępcą, a potem kierownikiem Wydziału Propagandy KC PPR.

W latach 1947-1954 kierowała Wydziałem Szkolenia Partyjnego. Od 1954 r. pracowała jako zastępca kierownika Wydziału Organizacyjnego PZPR. Kozłowska była także wieloletnią członkinią Rady Naczelnej koncesjonowanej organizacji kombatanckiej – Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBoWiD).

Zmarła 23 listopada 1967 r. w Warszawie.

